

Hygien i förskolan

Utbrottshantering

Smittskydd Värmland

Ann-Mari Gustavsson
Smittskyddssköterska

Elisabeth Skalare Levein
Smittskyddssjuksköterska

Tillsynsvägledning om hälsoskydd i skolor och förskolor

- Utgiven av Folkhälsomyndigheten.
- Hjälpmedel vid tillsyn för kommuner och verksamhetsutövare.
- Tar upp relevant miljölagstiftning och framför allt miljöfaktorer såsom städning och rengöring, luftkvalitet och ventilation, allergener, smittskydd och hygien.
- Kompletterar FoHM FS 2014:19 "Allmänna råd om städning i skolor, förskolor, fritidshem och öppen fritidsverksamhet."

Tillsynsvägledning om
hälsoskydd i skolor och förskolor

Publicerad: 15 september 2022
Uppdaterad: -
Artikelnummer: 22056

Magsjuka

Kan vara olika smittämnen:

- norovirus (calici och sapovirus)
- rotavirus
- adenovirus
- salmonella
- campylobacter
- EHEC
- tarmparasiter till exempel giardia och cryptosporidium
- ej specificerat smittämne.

Magsjuka

- Magsjuka orsakad av virus, t.ex. norovirus, kallad vinterkräksjukan, är mycket smittsam. Det blir ofta flera personer som insjuknar inom kort tid.
- Personer med magsjuka ska inte vara på förskolan förrän det har gått två (2) dygn efter sista kräkning och/eller diarré.
- Alla lösa magar betraktas som smittsamma i en utbrottssituation.
- Finns misstanke på smittspridning, inför omgående skärpta hygienrutiner enligt skrivna rutiner.
- Viruset försvinner inte från tarmen direkt vid tillfrisknandet. Mängden virus minskar under några veckor så vid "slarviga" hygienrutiner kan smitta spridas.

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Version 4	Antal sidor 3
Dokumentägare Ann-Mari Gustavsson, Smittskyddssjuksköterska	Fastställare Anna Skogstam, Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2022-09-30	Giltig t.o.m. 2024-09-30

Magsjuka (diarré och kräkningar) hos barn på förskola

Information till förskolepersonal

Magsjuka med kräkningar och/eller diarré är vanligt bland förskolebarn och kan bero på virus, bakterier eller parasiter. Smittan sprids ofta lätt. Handhygien är den viktigaste åtgärden för att förhindra smittspridning.

Magsjuka orsakad av virus är mycket smittsam. Barn och personal med magsjuka ska därför inte vara på förskolan förrän de är helt återställda. Man ska inte ha kräkts eller haft diarré på minst två (2) dygn.

Vid diarré efter utlandsresa ska alltid sjukvården kontaktas.

Smittvägar

Smitta sker genom att smittämnen från avföring och kräkningar kommer in i munnen. Detta sker antingen via direktkontakt med sjuka personer eller förorenade föremål (till exempel golv, handdukar, leksaker, handtag och andra föremål). Orsaken till att smitta sprids. Man kan även smittas av mat och dryck på felaktigt sätt. Magsjuka kan också smitta genom aerosol (små droppar vid kräkning. Smittan kan finnas kvar i mat som inte är tillräckligt uppvärmd, eller på förorenade föremål under flera dagars tid. Magsjukevirus och bakterier kan också smitta genom aerosol (små droppar i luften) som sprids från en person till en annan.

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Version 4	Antal sidor 2
Dokumentägare Ann-Mari Gustavsson Smittskyddssjuksköterska	Fastställare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2022-09-30	Giltig t.o.m. 2024-09-29

Magsjuka (diarré och kräkningar) hos barn på förskola - information till sjukvården

Gäller för: Hälso- och sjukvård

Den vanligaste orsaken till gastroenterit inom förskolan är virus (främst noro- och sapovirus samt rota- och adenovirus). Ofta finns flera tarmvirus i omlopp vid utbrott. Bakteriell orsak bör också övervägas vid tarminfektion hos barn, särskilt vid diarré hos barn som nyligen återvänt från utlandsresa, eller vid andra symtom som mer långdragna besvär eller vid blodtillblandad avföring.

Vid mer långdragen diarré utan kräkningar och feber kan tarmparasiter vara etiologiskt agens, främst giardia men även cryptosporidier. Barn som nyligen vistats utomlands eller lever i familjer med frekvent utlandskontakt bör utredas med faecesdiagnostik för parasiter som komplement till övrig utredning.

När ska sjukvården kontaktas?

En utredning bör övervägas om flera barn insjuknar inom ett eller några dygn med kräkningar och/eller diarré och symtomen inte stämmer in på vinterkräksjuka. Rådgör gärna med Smittskydd Värmland.

Utredning och uppföljning av gastroenterit

Vid misstanke om virusetiologi behöver inte alla med symtom provtas. Det räcker med att några

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Version 4	Antal sidor 2
Dokumentägare Ann-Mari Gustavsson, Smittskyddssjuksköterska	Fastställare Anna Skogstam, Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2022-09-30	Giltig t.o.m. 2024-09-30

Magsjuka (diarré och kräkningar) hos barn på förskola

Information till vårdnadshavare

Magsjuka med kräkningar och/eller diarré är vanligt bland förskolebarn och kan bero på virus, bakterier eller parasiter. Smittan sprids ofta lätt. Handhygien är den viktigaste åtgärden för att förhindra smittspridning.

Magsjuka orsakad av virus är mycket smittsam. Barn med magsjuka ska därför inte vara på förskolan förrän de är helt återställda. Barnet ska inte ha kräkts eller haft diarré på minst två (2) dygn.

Vid diarré efter utlandsresa ska alltid sjukvården kontaktas.

Smittvägar

Smitta sker genom att smittämnen från avföring och kräkningar kommer in i munnen. Detta sker antingen via direktkontakt med sjuka personer eller förorenade kontaktytor (till exempel golv, handdukar, leksaker, handtag och andra föremål). Orsaken till att smitta sprids. Man kan även smittas av mat och dryck som hanterats på ett felaktigt sätt. Magsjuka kan också smitta genom aerosol (små droppar i luften) som sprids från en person till en annan. Smittan kan finnas kvar i mat som inte är tillräckligt uppvärmd, eller på förorenade föremål under flera dagars tid. Magsjukevirus och bakterier kan också smitta genom aerosol (små droppar i luften) som sprids från en person till en annan.

Magsjuka

- En eventuell utökning till 3 dagar hemma innan återgång till förskolan beslutas av rektor, inte av Smittskydd Värmland.
Kan ibland hjälpa att bryta utbrottet, speciellt om det har pågått i veckor.
- Stängning av förskolan för sanering är tveksamt.
Det är oftast inte lokalen som smittar, utan personerna som är i lokalen.
- Stäng inte avdelning och placera ut barnen i andra grupper.
- Det tar tid att häva ett större magsjukesutbrott.
Tålamod krävs av alla inblandade.

När ska sjukvården kontaktas?

- När flera barn insjuknar av oklar anledning inom några dygn och symtomen inte stämmer in på vinterkräxjukan.
- Några av barnen kan behöva provtas för att utreda orsak.
- Ta gärna kontakt med Smittskydd Värmland.

Magsjukelarm!

Diarré och/eller kräkning pågår på förskolan!

Om ni insjuknar, tänk på att:

- magsjuka är mycket smittsamt
- barnet ska vara hemma i **2 dygn** efter sista kräkning och/eller diarré
- syskon (som inte har skolplikt) bör hållas hemma.

Hur sprids magsjukesmitta?

- Genom direktkontakt med den sjuka personen.
- Via förorenade kontaktytor, till exempel leksaker, handtag och handdukar.
- Via mat och vatten. Magsjukevirus kan överleva många dygn i mat som inte värms upp.
- Smittade personer kan sprida smitta under flera dygn efter att symtomen har upphört, som mest under de två första dygna efter sista kräkning och/eller diarré.

Kom ihåg!

God handhygien är mycket viktigt för att förhindra smittspridning!

- Tvätta händerna ofta med flytande tvål och vatten. Använd gärna handsprit efter att händerna torkats ordentligt torra.
- Håll rent runt dig. Städa med vanligt rengöringsmedel.
- Tvätta textilier som kan vara smittade, även gosedjur och liknande.
- Fäll ner locket innan du spolrar i toaletten.

Kort om smittskyddslagen

- **Smittsamma sjukdomar enligt smittskyddslagen** – alla sjukdomar som kan överföras till eller mellan människor och som kan innebära ett inte ringa hot mot människors hälsa.
- **Allmänfarliga** – de kan vara livshotande, innebära långvarig sjukdom eller svårt lidande eller medföra andra allvarliga konsekvenser och där det finns möjlighet att förebygga smittspridning genom åtgärder som riktar sig till den smittade.
- **Samhällsfarliga** – de som kan få en spridning i samhället som innebär allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver extraordinära smittskyddsåtgärder.
- **Anmälningspliktiga** – ska anmälas till regionens smittskyddsläkare och till Folkhälsomyndigheten. Görs av laboratoriet och av behandlande läkare.
- **Smittspårningspliktiga** – försöka finna smittkällan och begränsa smittspridning.

Olika typer av magsjuka som går under smittskyddslagen

- **Salmonella** – återgå till förskolan om de är stabilt *symtomfria* och toalett/handhygien sköts adekvat.
- **EHEC** – enterohemorragisk Ecoli. Vissa typer medför risk för att utveckla allvarlig sjukdom, HUS-syndrom (hemolytiskt uremiskt syndrom). Förskolebarn med stx2-positiv EHEC eller stx1-positiv EHEC med koppling till HUS ska lämna *minst ett negativt kontrollprov* innan återgång till förskola.
- **Shigella** – återgå till förskola efter *negativt kontrollprov* utfört tidigast en vecka efter avslutad antibiotikabehandling.
- **Giardia** – återgå till förskolan *efter avslutad behandling* om det är symptomfritt.
- **Campylobacter** – återgå till förskolan när de är stabilt *symtomfria* och toalett/handhygien sköts adekvat.
- **Cryptosporidium** – återgå till barnomsorgen när de är *symtomfria*.

Olika typer av magsjuka som går under smittskyddslagen

Åtgärder från Smittskydd

- Vi kan kontakta er och till exempel fråga:
 - om barnet varit i förskolan under smittsam period
 - om någon annan i barnets förskolegrupp har symtom.
- Det är ovanligt att barngruppen provtas vid magsjukeutbrott.
- Ibland kan enstaka barn provtas om de har pågående sjukdom.
- *Provtagning sker alltid efter direktiv från Smittskydd Värmland.*

Streptokockinfektioner

- Om ni upplever att många är sjuka i streptokockinfektioner, dokumentera antalet sjuka:
 - Är diagnosen säker?
 - Datum för sjukdom.
 - Är familjemedlemmar sjuka?
 - Vilka symtom har barnet – halsfluss, impetigo, infekterade eksem?
 - Finns annan orsak till sjukfrånvaron?
- Ta kontakt med BVC-sköterska för bedömning om det är misstänkt utbrott.
- Vid få fall av sjukdom i gruppen hänvisas barnen till sin ordinarie vårdcentral.
- Om mer än en tredjedel av barnen är eller har varit sjuka under en viss tidsperiod kan provtagning i hela gruppen bli aktuellt. Rådgör med Smittskydd Värmland.
- Inför skärpta hygienrutiner enligt skrivna rutiner.

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Version 6	Antal sidor 3
Dokumentägare Ann-Mari Gustavsson, smittskyddssjuksköterska	Fastställare Anna Skogstam, smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2022-09-30	Giltig t.o.m. 2024-09-30

Streptokockinfektioner inom förskoleverksamhet

Information till förskolepersonal

Vid misstanke om att streptokockinfektioner drabbat många barn i en förskoleverksamhet bör en första bedömning göras av den BVC-enhet som har ansvar för förskolan enligt när-områdesplan. Fortsatt handläggning och utredning kan ske via varje barns ordinarie läkare eller via vårdcentral.

Streptokocker är bakterier som kan ge olika slags infektioner

- Speciellt hos äldre förskolebarn kan streptokocker yttra sig som *halsfluss* med feber, halsont och svullna, rodnade och ibland vitprickiga halsmandlar.
- Streptokocker kan orsaka flera olika typer av *hudinfektioner*, till exempel
 - impetigo (svinkoppor)
 - nagelbandsinfektioner
 - klåda, rodnad och/eller flytning i underliv eller runt ändtarmsöppning
 - infekterade eksem.

Observera att det oftast sker större smittspridning i halsfluss.

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Version 4	Antal sidor 2
Dokumentägare Ann-Mari Gustavsson Smittskyddssjuksköterska	Fastställare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2022-09-29	Giltig t.o.m. 2024-09-28

Streptokockinfektioner inom förskoleverksamhet, information till sjukvården

Gäller för: Hälso- och sjukvård

Vid misstanke om att streptokockinfektioner drabbat många barn i en förskoleverksamhet bör en första bedömning göras av den BVC-enhet som har ansvar för förskolan enligt när-områdesplan. Fortsatt handläggning och utredning kan ske via varje barns ordinarie vårdcentral.

Förslag till handläggning för läkare eller sjuksköterska

Orientera dig om läget enligt följande:

- *Är diagnosen säker?* Är någon provtagen?
- *Vilka är drabbade?* Enskild avdelning eller hela förskolan? Personal?
- *Hur många har drabbats och när?* Hur stor del av barngruppen? Inom vilken tidsrymd? När började det?
- *Vilka symtom har förekommit?* Halsont, scharlakansfeber eller hudsymtom.

Exempel på hudsymtom som kan orsakas av streptokocker är

- impetigo
- nagelbandsinfektioner
- klåda, rodnad och/eller flytning i underliv eller runt ändtarmsöppning
- sekundärinfekterade eksem

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Version 5	Antal sidor 2
Dokumentägare Ann-Mari Gustavsson, smittskyddssjuksköterska	Fastställare Anna Skogstam, smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2022-09-30	Giltig t.o.m. 2024-09-30

Streptokockinfektioner inom förskoleverksamhet

Information till vårdnadshavare

När många barn drabbas av streptokockinfektioner behöver alla hjälpas åt för att minska risken för att smittan sprids. Meddela därför förskolan om ditt barn har en infektion orsakad av streptokocker. Personalen kan då vidta åtgärder för att minska risken att flera barn blir sjuka.

Streptokocker är bakterier som kan ge olika slags infektioner

- Speciellt hos äldre förskolebarn kan streptokocker yttra sig som *halsfluss* med feber, halsont och svullna, rodnade och ibland vitprickiga halsmandlar.
- Streptokocker kan orsaka flera olika typer av *hudinfektioner*, till exempel
 - impetigo (svinkoppor)
 - nagelbandsinfektioner
 - klåda, rodnad och/eller flytning i underliv eller runt ändtarmsöppning
 - infekterade eksem.

Observera att det oftast sker större smittspridning vid hudinfektioner än vid

halsfluss. ber kan uppkomma när barnet har halsfluss eller hudinfektion. småprickigt rött utslag på armar, ben och bål samt ofta smultron- i elutet nå andra sjukdomsveckan brukar barnet fylla nå hand-

PNSP – pneumokocker med nedsatt känslighet för penicillin

- Allmänfarlig, anmälningspliktig och smittspårningspliktig sjukdom enligt smittskyddslagen.
- Om barnet har varit på förskolan tas kontakt med rektor.
- Om en barngrupp eller alla grupper på förskola provtas, beror på hur nära och hur länge barnen har träffats (till exempel har barnen samma leksaker, äter alla tillsammans).
- Identifierade nära kontakter på förskolan provtas, oavsett symtom.
- Smittskydd Värmland tar kontakt med provtagande instans som organiserar provtagningen.
- Regelverket säger att den person som bär på PNSP ska inte vara på förskolan även om symtomen är borta. Uppföljande prover tas.

Hepatit A

- Allmänfarlig, anmälningspliktig och smittspårningspliktig sjukdom enligt smittskyddslagen.
- Mycket smittsam virussjukdom. Smitta genom förorenad föda eller vatten.
- Inflammation i levern.
- Barn blir inte speciellt sjuka men kan vara smittspridare.
- Läker i regel utan behandling. Ger immunitet.
- Viktigt att kartlägga kontakter på förskolan.
- Vaccin (postexpositionsprofylax) ska ges snarast, senast två (2) veckor efter sista kontakt (Havrix, Twinrix). Ges till hushållskontakter, förskolekontakter, andra som kan ha smittats.

Hepatit B

- Allmänfarlig, anmälningspliktig och smittspårningspliktig sjukdom enligt smittskyddslagen.
- Hepatit B är ett virus som infekterar levern.
- Smittar genom att man får smittsamt blod på slemhinna eller skadad hud, sexuellt och via mor till barnsmitta.
- Infektionen kan läka snabbt eller bli långvarig (kronisk infektion).
- Smittar inte via kramar, pussar eller tårar.
Avföring, urin, kräkning eller snuva som inte är blodtillblandad smittar inte heller.
- Innan start i förskola ska *ovaccinerade barn och personalen i förskolegruppen erbjudas kostnadsfri vaccination.*

Tack för oss!